Il-qorti ta' liema pajjiż hija responsabbli?

Italja

1 Fejn għandi nippreżenta rikors: quddiem qorti ċivili ordinarja jew quddiem qorti speċjalizzata (pereżempju qorti industrijali)?

Bħala regola ġenerali, fl-ordinament ġuridiku Taljan, il-ġuriżdizzjoni hija f'idejn il-qrati ordinarji, peress li dawn il-qrati għandhom ġuriżdizzjoni speċifika fuq tilwim relatat mad-drittijiet u l-intitolamenti personali. Il-Kummissarju tal-Ġustizzja (*Giudice di Pace*), il-Qorti Ġenerali (*Tribunale*) u l-Qorti tal-Appell (*Corte di Appello*) huma kollha korpi ġudizzjarji ordinarji. Il-qorti tal-aħħar istanza hija l-Qorti Suprema tal-Kassazzjoni (*Suprema Corte di Cassazione*), filwaqt li l-kawżi kostituzzjonali jinstemgħu mill-Qorti Kostituzzjonali (*Corte Costituzionale*). Minbarra s-sistema tal-qorti ordinarja, hija prevista wkoll sistema ta' qorti amministrattiva. Il-qrati amministrattivi għandhom ġuriżdizzjoni li jisimgħu tilwim dwar kwistjonijiet ta' interessi leġittimi u, fl-oqsma speċifiċi stabbiliti mil-liġi, tilwim li jinvolvi drittijiet individwali, dwar l-eżerċizzju ta' jew in-nuqqas li jiġu eżerċitati setgħat amministrattivi fir-rigward ta' miżuri, atti, ftehimiet jew imġiba li jinvolvu l-eżerċizzju ta' dawk is-setgħat, min-naħa tal-awtoritajiet pubbliċi. Atti jew miżuri adottati mill-Gvern fl-eżerċizzju tas-setgħa politika ma jistgħux jiġu kkontestati quddiem il-qrati. Il-ġuriżdizzjoni amministrattiva tiġi eżerċitata mill-Qrati Amministrattivi Reġjonali (*Tribunali Amministrativi Regionali* — TAR) u mill-Kunsill tal-Istat (*Consiglio di Stato*), skont id-dispożizzjonijiet stabbiliti fil-Kodiċi ta' Proċedura Amministrattiva. Il-qorti tal-aħħar istanza hija l-Qorti Suprema tal-Kassazzjoni, iżda biss għal raġunijiet ġuriżdizzjonali. Hemm ukoll qorti speċjali oħra — il-qorti tat-taxxa (*tributario*). Il-ġuriżdizzjoni fiskali hija eżerċitata mill-Qrati Fiskali Provinċjali (*Commissioni Tributarie Provinciali* - CTP) u mill-Qrati Reġjonali tat-Taxxa (*Commissioni tributarie Regionali* - CTR). Il-qrati fiskali huma kompetenti biex jisimgħu l-kawżi kollha relatati mat-taxxi ta' kull deskrizzjoni u ta' kull isem, inkluż taxxi reġjonali, provinċjali u muniċipali u kontribuzzjonijiet imħallsa lis-Servizz Nazzjonali Taljan tas-Saħħa, soprataxxi u taxxi addizzjonali, is-sanzjonijiet assoċjati, u l-miżati tal-imgħax u kwalunkwe tariffa anċillari oħra. Fl-ordinament ġuridiku Taljan, hemm numru ta' awli “speċjalizzati” fi ħdan is-sistema tal-qorti ordinarja. Uħud mill-awli speċjalizzati l-aktar importanti jinkludu: a) l-awli li jispeċjalizzaw fi kwistjonijiet li jikkonċernaw l-immigrazzjoni, il-protezzjoni internazzjonali u l-moviment liberu taċ-ċittadini tal-UE; b) l-awli li jispeċjalizzaw fi kwistjonijiet korporattivi; ċ) l-awli li jispeċjalizzaw fi kwistjonijiet agrikoli. Hemm ukoll qrati speċjalizzati bħall-Qorti tal-Minorenni (*Tribunale per i Minorenni*) jew it-*Tribunale di Sorverglianza* (il-Qorti li tissorvelja l-eżekuzzjoni tas-sentenzi). It-tilwim relatat mal-impjieg jiġi riferut lill-qrati ordinarji, li wħud minnhom jinkludu awli speċifiċi (awli industrijali). Madankollu, teknikament, dawn mhumiex awli speċjalizzati iżda pjuttost mudelli organizzattivi fi ħdan il-qrati.

Bħala regola ġenerali, il-Qorti Ġenerali għandha ġuriżdizzjoni fuq il-każijiet kollha li ma jaqgħux taħt il-ġuriżdizzjoni ta' qrati oħra. Il-Qorti Ġenerali għandha wkoll ġuriżdizzjoni esklużiva fuq il-każijiet kollha li jikkonċernaw taxxi u dazji (li ma jkunux ġew rinvijati lill-qrati tat-taxxa), il-każijiet kollha relatati mal-istatus u l-kapaċità ta' persuni u drittijiet onorarji, azzjonijiet li jirreferu għal frodi, infurzar u, b'mod ġenerali, kwalunkwe każ li għandu valur indeterminabbli.

Il-Kummissarju tal-Ġustizzja għandu ġuriżdizzjoni fuq każijiet relatati ma' beni mobbli li jiswew sa EUR 50 000, meta l-liġi ma tkunx qegħdithom taħt il-ġuriżdizzjoni ta' qorti oħra. Mill-31 ta' Ottubru 2021, din iċ-ċifra se tkun ta' EUR 30 000. Il-Kummissarju tal-Ġustizzja għandu wkoll ġuriżdizzjoni fuq il-kwistjonijiet kollha relatati mat-tilwim indikat fl-Artikolu 7 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili.

2 Meta l-qrati ċivili ordinarji jkollhom il-ġuriżdizzjoni (jiġifieri jkunu l-qrati responsabbli għal każijiet bħal dawn) kif nista' nkun naf f'liema qorti għandi nagħmel ir-rikors?

Il-kriterju biex tiġi identifikata l-qorti li se tisma' l-kawża hija “l-ġuriżdizzjoni”. Fl-ordinament ġuridiku Taljan, il-ġuriżdizzjoni ġeneralment tindika s-sett ta' setgħat u l-funzjonijiet li korp ġuridiku jista' jeżerċita. Hemm tipi differenti ta' ġuriżdizzjoni: - skont is-suġġett; - skont it-territorju; - skont l-istanza; - skont il-valur. Fir-rigward tal-proċedura ċivili, il-ġuriżdizzjoni tindika l-livell ta' awtorità allokat lil kull korp ġudizzjarju u, għalhekk, il-kamp ta' applikazzjoni li tiġġustifika s-setgħat ta' teħid ta' deċiżjonijiet ta' dak il-korp. Il-ġuriżdizzjoni inkwistjoni tiġi definita minn “perspettiva teknika”, u l-arranġamenti legali tagħha huma stabbiliti fl-Artikoli 7 *et seq.* tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili. Skont ir-regoli inkwistjoni, in-natura proċedurali tal-ġuriżdizzjoni tikkostitwixxi kwistjoni preliminari u tista' għalhekk tkun is-suġġett ta' deċiżjoni fil-kuntest tat-tilwima. Jekk xi regoli ta' ġuriżdizzjoni jinkisru, il-korp ta' reviżjoni, b'mod partikolari, jista' b'mod ġustifikabbli jgħaddi deċiżjoni dwar nuqqas ta' ġuriżdizzjoni (ara l-Artikolu 38 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili). Il-ġuriżdizzjoni fis-sens tekniku hija differenti mill-hekk imsejħa ġuriżdizzjoni “interna”, jiġifieri t-tqassim tal-kwistjonijiet fi ħdan il-qafas tal-entità ġudizzjarja kompetenti. Din l-aħħar forma ta' ġuriżdizzjoni, li tissemma wkoll “f'forma ta' tabella”, tiddependi mill-mod kif inhija strutturata l-Qorti Ġenerali: pereżempju, permezz tal-provvista ta' kmamar interni (l-awla ċivili Nru 1) jew l-istabbiliment ta' entitajiet li jiffukaw fuq suġġetti speċifiċi (l-awla industrijali) jew inkella permezz tal-istabbiliment ta' entitajiet separati. In-nuqqas ta' konformità mad-dispożizzjonijiet li jirregolaw l-allokazzjoni tal-kwistjonijiet ma jagħtix lok għal kwistjoni proċedurali li tikkonċerna l-ġuriżdizzjoni, iżda pjuttost problema organizzattiva fir-rigward tad-distribuzzjoni tal-każ fi ħdan il-korp ġudizzjarju.

Fir-rigward tal-post fejn għandha tkun ibbażata t-tilwima, ħlief meta l-liġi tistipula mod ieħor, il-qorti kompetenti tkun dik tal-post tar-residenza jew tad-domiċilju tal-intimat; jekk dawn ma jkunux magħrufa, allura jkun dak tal-post fejn jgħix l-intimat. Jekk l-intimat ma jkollux residenza jew domiċilju jew ma jkunx jgħix fir-Repubblika Taljana jew jekk ma jkunx magħruf fejn jgħix, il-qorti li jkollha l-ġuriżdizzjoni tkun dik tal-post ta' residenza tar-rikorrent. Ir-regoli li jirregolaw il-ġuriżdizzjoni territorjali huma stabbiliti fil-Artikoli 18 *et seq.* tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili.

2.1 Issir distinzjoni bejn il-qrati ċivili ordinarji inferjuri u superjuri (pereżempju qrati distrettwali bħala qrati inferjuri u qrati reġjonali bħala qrati superjuri) u jekk issir, liema qorti tkun kompetenti biex tisma' l-każ tiegħi?

Is-sistema tal-qorti ordinarja tinqasam f'żewġ setturi: is-settur kriminali, li jiddeċiedi dwar jekk il-kawżi kriminali mressqa mill-Prosekutur Pubbliku kontra individwu jew entità partikolari humiex ġustifikati sew; u s-settur ċivili, li għandu l-għan li jipproteġi legalment id-drittijiet inerenti għar-relazzjonijiet bejn l-individwi privati jew bejn individwu privat u awtorità pubblika, meta din tal-aħħar, fit-twettiq ta' dmirijietha, tagħmel ħsara lid-drittijiet u l-intitolamenti personali ta' persuni oħra. Fis-settur kriminali, il-persunal ġudizzjarju jeżegwixxi funzjonijiet ta' aġġudikazzjoni jew ta' prosekuzzjoni, fejn tal-ewwel jinvolvi t-teħid tad-deċiżjonijiet, u tal-aħħar jinvolvi it-twettiq tal-investigazzjonijiet (taħt il-patroċinju tal-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku). Ladarba dawk l-investigazzjonijiet ikunu ġew konklużi, il-persunal tal-prosekuzzjoni jibda proċedimenti kriminali jew jiftaħ kawża biex jiġi miċħud, jappoġġa l-akkuża fil-qorti, u jwettaq proċedimenti ta' prosekuzzjoni f'każijiet sussegwenti Skont l-aħħar paragrafu tal-Artikolu 107 tal-Kostituzzjoni Taljana, il-proċessi kriminali jitressqu minn membri tal-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku (anke jekk jiffurmaw parti mill-qrati ordinarji). Matul il-proċess kriminali, il-parti leża tista' tiftaħ kawża ċivili sabiex tirċievi kumpens għad-danni li tkun ġarrbet; hija tista' wkoll tieħu azzjoni, separatament, quddiem il-qrati ċivili. Il-proċessi ċivili u kriminali huma rregolati minn żewġ settijiet separati ta' regoli proċedurali: il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili u l-Kodiċi ta' Proċedura Kriminali. Il-ġuriżdizzjoni ordinarja hija amministrata minn imħallfin “professjonali” u minn imħallfin “onorarji”, li t-tnejn li huma jiffurmaw parti mill-ġudikatura.

Fl-ewwel istanza, il-ġuriżdizzjoni tiġi eżerċitata mill-korpi li ġejjin kemm f'kawżi ċivili kif ukoll f'dawk kriminali:

Il-Kummissarju tal-Ġustizzja — fejn ġudikant onorarju jippresjedi waħdu
Il-Qorti Ġenerali Ordinarja (*Tribunale Ordinario*), li hija komposta minn imħallef wieħed jew minn kulleġġ ġudikanti, skont in-natura tat-tilwima
Il-Qorti tal-Minorenni, li tikkonsisti minn kulleġġ ġudikanti assistit minn esperti
It-*Tribunale di Sorverglianza*, li huwa kompost minn imħallef wieħed jew minn kulleġġ ġudikanti (assistit minn esperti).
Fl-ewwel istanza, id-dmirijiet ta' prosekuzzjoni jitwettqu:
mill-Prosekutur Pubbliku fil-Qorti Ġenerali Ordinarja (inkluż għal reati li jaqgħu taħt il-ġuriżdizzjoni tal-Kummissarju tal-Ġustizzja)
mill-Prosekutur Pubbliku fil-Qorti tal-Minorenni
mill-Prosekutur Pubbliku fil-Qorti tal-Appell, għall-proċedimenti mressqa quddiem it-*Tribunale di Sorverglianza*.
Fit-tieni istanza, il-ġuriżdizzjoni tiġi eżerċitata mill-korpi li ġejjin:
Il-Qorti tal-Appell, għall-appelli ppreżentati kontra sentenzi tal-Qorti Ordinarja u l-Qorti tal-Minorenni;
Il-Qorti Ġenerali Ordinarja, għal appelli ppreżentati kontra sentenzi mogħtija mill-Kummissarju tal-Ġustizzja (u wkoll għal appelli ppreżentati kontra ordnijiet relatati ma' libertà personali);
It-*Tribunale di Sorverglianza*, għall-appelli ppreżentati kontra s-sentenzi tal-Imħallef tas-Superviżjoni tas-Sentenzi.
Fit-tieni istanza, il-Prosekutur Pubbliku fil-Qorti tal-Appell iwettaq id-dmirijiet ta' prosekuzzjoni. Il-ġuriżdizzjoni dwar il-leġittimità tas-sentenzi tiġi eżerċitata mill-Qorti Suprema tal-Kassazzjoni; fil-kuntest ta' proċessi ġudizzjarji quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja, il-Prosekutur Pubbliku fil-Qorti Suprema tal-Kassazzjoni jwettaq id-dmirijiet ta' prosekuzzjoni. Fl-aħħar nett, għandu jiġi enfasizzat li l-prosekuzzjoni fl-Italja tinkludi wkoll id-Direttorat Nazzjonali Kontra l-Mafja u Kontra t-Terroriżmu (*Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo*), li jwettaq, kif stabbilit fid-Digriet Leġiżlattiv Nru 160/06, kompiti ta' prosekuzzjoni kkoordinati nazzjonalment.

2.2 Ġuriżdizzjoni territorjali (liema qorti tkun kompetenti biex tisma' l-każ tiegħi, il-qorti tal-belt A jew dik tal-belt B?)

Ħlief meta l-liġi tipprevedi mod ieħor, il-qorti kompetenti tkun dik tal-post tar-residenza jew tad-domiċilju tal-intimat; jekk dawn ma jkunux magħrufa, allura jkun dak tal-post fejn jgħix l-intimat. Jekk l-intimat ma jkollux residenza jew domiċilju jew ma jkunx jgħix fir-Repubblika Taljana jew jekk ma jkunx magħruf fejn jgħix, il-qorti li jkollha l-ġuriżdizzjoni tkun dik tal-post ta' residenza tar-rikorrent. Madankollu, hemm regoli speċjali fis-seħħ biex jiġi ddeterminat il-post fejn it-tilwima tkun trid tkun ibbażata: ir-regoli ġenerali u speċjali huma mogħtija fl-Artikoli 18 *et seq.* tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili. Madankollu, hemm ukoll regoli differenti mogħtija fil-liġijiet speċjali li jirregolaw, pereżempju, kwistjonijiet li jikkonċernaw familji jew tfal, l-eżekuzzjoni tas-sentenzi, jew id-drittijiet tal-konsumaturi.

2.2.1 Ir-regola bażika tal-ġuriżdizzjoni territorjali

Għall-persuni fiżiċi, ħlief fejn il-liġi tipprevedi mod ieħor, il-qorti kompetenti tkun dik tal-post tar-residenza jew tad-domiċilju tal-intimat; jekk dawn ma jkunux magħrufa, allura jkun dak tal-post fejn jgħix l-intimat. Jekk l-intimat ma jkollux residenza jew domiċilju jew ma jkunx jgħix fir-Repubblika Taljana jew jekk ma jkunx magħruf fejn jgħix, il-qorti li jkollha l-ġuriżdizzjoni tkun dik tal-post ta' residenza tar-rikorrent.
Għall-persuni ġuridiċi, ħlief fejn il-liġi tipprevedi mod ieħor, jekk l-intimat ikun persuna ġuridika, il-qorti kompetenti hija dik tal-kwartieri ġenerali tagħha. Jekk il-persuna ġuridika jkollha bini ieħor jew rappreżentant awtorizzat li jidher fil-qorti fir-rigward tar-rikors, il-qorti kompetenti tkun ukoll dik tal-post fejn ikun jinsab dak ir-rappreżentant jew dak il-bini. Għal finijiet relatati mal-ġuriżdizzjoni, il-kumpaniji mingħajr personalità ġuridika, l-assoċjazzjonijiet mhux inkorporati u l-kumitati għandhom il-kwartieri ġenerali tagħhom fil-post fejn abitwalment iwettqu l-attivitajiet tagħhom.
F'każijiet li jinvolvu intitolamenti kontra persuni speċifiċi (*diritti di obbligazione*), il-ġuriżdizzjoni hija wkoll tal-qorti tal-post fejn ikun beda jew fejn ikun irid jitwettaq l-obbligu.

2.2.2 Eċċezzjonijiet għar-regola bażika

Il-Qorti għall-każijiet li jikkonċernaw it-tfal (Foro per le cause relativa a bambini)
Fil-każ ta' ordnijiet li għandhom x'jaqsmu mar-responsabbiltà tal-ġenituri, ir-residenza abitwali tal-minuri meta ġie ppreżentat ir-rikors tikkostitwixxi l-kriterju ewlieni. Ir-residenza abitwali tal-minuri għandha tiġi identifikata fuq il-bażi ta' kriterji oġġettivi; jekk il-minuri jiġi trasferit, dan ma għandux jistabbilixxi l-ġuriżdizzjoni tal-qorti tar-residenza l-ġdida tagħhom jekk ikun għadda perjodu minimu ta' żmien mhux apprezzabbli, b'kont meħud tal-età tal-minuri.
Il-Qorti għal kawżi relatati ma' żwieġ (Foro per le cause relative al matrimonio)
Separazzjoni. F'każijiet ta' separazzjoni legali, ir-rikors jiġi ppreżentat fil-qorti tal-post fejn il-konjuġi għexu flimkien jew, jekk qatt ma għexu flimkien, tal-post ta' residenza jew ta' domiċilju tal-konjuġi intimat. Jekk il-konjuġi intimat ikun residenti barra mill-pajjiż, jew ma jkunx jista' jiġi kkuntattat, ir-rikors jiġi ppreżentat fil-qorti tal-post tar-residenza jew tad-domiċilju tar-rikorrent; jekk dak il-konjuġi jkun jgħix barra mill-pajjiż ukoll, ir-rikors jista' jiġi ppreżentat lil kwalunkwe qorti fl-Italja.
Divorzju. Il-qorti kompetenti biex tisma' rikorsi għax-xoljiment ta' żwieġ ċivili jew it-tmiem tal-effetti ċivili ta' ftehim taż-żwieġ [rit Kattoliku] hija l-qorti tal-post ta' residenza jew ta' domiċilju tal-konjuġi intimat, minkejja l-kriterji l-oħra li jippermettu li tiġi ddeterminata l-ġuriżdizzjoni mogħtija bħala alternattivi mill-istess dispożizzjoni legali Ir-rikorsi konġunti, madankollu, jistgħu jiġu ppreżentati lill-qorti tal-post ta' residenza jew ta' domiċilju ta' kwalunkwe wieħed mill-konjuġi.
Il-Qorti għal każijiet industrijali (Foro per le cause di lavoro)
Fl-ewwel istanza, it-tilwim industrijali jaqa' taħt il-ġuriżdizzjoni tal-Qorti Ġenerali, li taġixxi bħala qorti industrijali. Il-ġuriżdizzjoni territorjali hija tal-qorti tal-post fejn tkun bdiet ir-relazzjoni industrijalil jew fejn tkun tinsab il-kumpanija jew fergħa tagħha fejn kien jaħdem l-impjegat, jew fejn l-impjegat ikun ipprovda s-servizzi tiegħu fil-waqt li ntemmet ir-relazzjoni industrijali. Din il-ġuriżdizzjoni għandha tibqa' fis-seħħ wara t-trasferiment tal-kumpanija jew l-għeluq tal-kumpanija jew il-fergħa tagħha, sakemm ir-rikors jiġi ppreżentat fi żmien sitt xhur minn tali trasferiment jew għeluq. Il-ġuriżdizzjoni territorjali fuq tilwim relatat ma' relazzjonijiet industrijali f'fergħat ta' korpi amministrattivi pubbliċi hija tal-qorti tal-post fejn ikun jinsab l-uffiċċju li fih ikun assenjat jew ġie assenjat l-impjegat fil-mument li tintemm ir-relazzjoni tax-xogħol. F'tilwim fejn waħda mill-partijiet tkun l-Amministrazzjoni tal-Istat, qorti ma tistax isservi bħala *foro erariale* (qorti li tittratta kwistjonijiet ta' finanzi pubbliċi).
Il-Qorti għall-każijiet relatati ma' drittijiet ta' proprjetà immobbli u kawżi dwar il-pussess (Foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie)
Għal każijiet relatati ma' drittijiet ta' proprjetà immobbli, każijiet li jikkonċernaw il-kiri u self gratwit għall-użu (commodate) ta' bini u kirjiet ta' negozju, kif ukoll każijiet relatati mal-applikazzjoni ta' termini u konformità mad-distanzi stabbiliti mil-liġi, minn regolamenti jew mid-dwana dwar it-tħawwil ta' siġar u sisien tal-ħaxix, il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn tinsab il-proprjetà tal-bini jew tan-negozju. Jekk il-bini jkun mifrux fuq aktar minn distrett legali wieħed, il-ġuriżdizzjoni tkun tal-qorti tad-distrett fejn il-parti inkwistjoni tħallas l-akbar ammont ta' taxxa lill-Istat; jekk il-parti ma tħallas l-ebda taxxa, il-ġuriżdizzjoni tkun f' idejn kwalunkwe qorti għad-distrett fejn tinsab il-parti tal-bini. Għal evizzjoni jew preklużjoni ta' dritt ipotekarju, u għal rapporti ta' xogħlijiet ġodda u dannu potenzjali, il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn ikun seħħ l-att li qed jiġi kkontestat.
Il-Qorti għall-kawżi relatati mar-suċċessjoni (Foro per le cause ereditarie)
Il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn ikunu nbdew il-proċedimenti tal-wirt, f'każijiet:
1) relatati ma' talbiet għal wirt jew għal kondiviżjoni ta' patrimonju, jew fi kwalunkwe każ ieħor bejn il-werrieta konġunti li jkollhom l-għan li jaqsmu patrimonju;
2) relatati mal-annullament tal-kondiviżjoni tal-patrimonju u s-salvagwardja tal-ishma, sakemm dawn jinbdew fi żmien sentejn mid-diviżjoni tal-patrimonju;

3) relatati ma' self mogħti lill-mejjet jew għal legat dovut mill-werriet, sakemm dawn jinbdew qabel id-diviżjoni tal-patrimonju u fi kwalunkwe każ fi żmien sentejn mill-ftuħ tal-proċedimenti tal-wirt;
4) kontra l-eżekutur tal-patrimonju, dment li jinbdew fil-limiti ta' żmien stabbiliti fil-punt preċedenti.
Il-Qorti għal każijiet bejn sħab tan-negozju u bejn ir-residenti ta' blokk ta' appartamenti (Foro per le cause tra soci e tra condomini)
Għall-każijiet bejn is-sħab kummerċjali, il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn il-kumpanija jkollha l-uffiċċju prinċipali tagħha; għal każijiet bejn ir-residenti tal-blokka ta' appartamenti, jew bejn ir-residenti tal-blokka ta' appartamenti u l-blokka ta' appartamenti stess, il-ġuriżdizzjoni tkun f'idejn il-qorti fid-distrett fejn ikunu jinsabu ż-żoni komunali (jew il-maġġoranza tagħhom).
Forum għall-każijiet li jinvolvu korpi amministrattivi pubbliċi (Foro della pubblica amministrazione)
Għal każijiet fejn waħda mill-partijiet tkun Amministrazzjoni tal-Istat, il-ġuriżdizzjoni tkun — skont il-liġijiet speċjali li jirregolaw ir-rappreżentanza u d-difiża tal-Istat fil-qorti u fil-każijiet previsti fiha — mal-qorti tal-post fejn jinsab l-Uffiċċju tal-Avukat Ġenerali (*Ufficio dell'Avvocatura dello Stato*), li l-qorti li jkollha l-ġuriżdizzjoni skont ir-regoli ordinarji tkun ibbażata fih. Meta l-korp amministrattiv ikun l-intimat, dak id-distrett jiġi ddeterminat fir-rigward tal-qorti tal-post fejn ikun inħoloq l-obbligu jew fejn ikun irid isir, jew fejn ikunu jinsabu l-beni mobbli jew immobbli li jifformaw is-suġġett tar-rikors.
Il-Qorti tal-Eżekuzzjoni (Foro dell'Esecuzione Forzata)
Għall-eżekuzzjoni fuq beni mobbli jew immobbli, il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn ikunu preżenti dawk il-beni. Għall-eżekuzzjoni fuq il-vetturi bil-mutur u t-trejlers, il-ġuriżdizzjoni hija tal-qorti tal-post fejn tinsab ir-residenza, id-domiċilju, il-post fejn jgħix jew il-kwartieri ġenerali tad-debitur. Għall-eżekuzzjoni fuq obbligi biex jew jitwettaq jew ma jitwettaqx ċertu att, il-ġuriżdizzjoni taqa' fuq il-qorti tal-post fejn għandu jiġi ssodisfat l-obbligu.
Il-Qorti tal-Konsumatur (Foro del Consumatore)
F'każijiet li jinvolvu konsumatur, il-ġuriżdizzjoni tkun f'idejn il-qorti tal-post fejn il-konsumatur ikun jirrisjedi jew ikun effettivament domiċiljat. Il-ġuriżdizzjoni ta' din il-qorti hija esklużiva u obbligatorja, sakemm il-partijiet ma jkunux ingħaqdu flimkien biex jinnegozjaw l-involviment ta' qrati oħra. L-aġir proċedurali tal-konsumatur, li b'mod ċar jiġi wara l-bidu tal-proċess, ma jistax jassumi valur ekwivalenti għan-negozjati u ma jistax jiġġustifika deroga mill-Qorti tal-Konsumatur.

2.2.2.1 Meta nkun nista' nagħżel bejn il-qorti fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti li tiġi ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika) u qorti oħra?

F'xi każijiet, tista' titressaq tilwima quddiem diversi qrati differenti, li jissejħu qrati alternattivi. Dan ix-xenarju japplika, b'mod partikolari, għal każijiet li jinvolvu drittijiet kontra persuni speċifikati: f'dan il-każ, fir-rigward tal-qorti tal-post fejn l-intimat ikun domiċiljat, il-ġuriżdizzjoni taqa' wkoll quddiem il-qorti tal-post fejn ikun inħoloq l-obbligu jew fejn ikun irid isir.

2.2.2.2 Meta jkun meħtieġ li nagħżel qorti differenti minn dik fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika)?

Il-qorti tal-post tar-residenza tal-intimat ma għandhiex ġuriżdizzjoni fil-każ li l-liġi Taljana tipprevedi qorti differenti u esklużiva. F'dan ir-rigward, jekk jogħġbok irreferi għall-kapitlu 2.2.2 ("Eċċezzjonijiet għar-regola bażika").

2.2.2.3 Il-partijiet jistgħu jagħtu l-ġuriżdizzjoni lil qorti li altrimenti ma tkunx kompetenti?

Ħlief fejn ikun hemm ġuriżdizzjoni obbligatorja (dik li għaliha deroga permezz ta' ftehim hija esklużа), il-partijiet jistgħu jaqblu dwar qorti differenti (l-Artikolu 20 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili).

3 Meta l-ġuriżdizzjoni tkun tal-qrati speċjalizzati, kif nagħmel biex inkun naf quddiem liema qorti għandi nippreżenta r-rikors?

Jekk qorti speċjalizzata jkollha l-ġuriżdizzjoni, għandhom japplikaw il-kriterji ta' kompetenza stabbiliti fil-liġijiet speċjali rilevanti.
Il-qrati amministrattivi. Il-ġuriżdizzjoni fuq tilwim relatat ma' miżuri, atti, ftehimiet jew il-kondotta ta' korpi amministrattivi pubbliċi dejjem taqa' f'idejn il-Qorti Amministrattiva Reġjonali fid-distrett territorjali li dawk il-korpi jkollhom il-kwartieri ġenerali tagħhom fih. Fi kwalunkwe każ, il-ġuriżdizzjoni dejjem taqa' quddiem il-Qorti Amministrattiva Reġjonali fir-rigward ta' kwalunkwe tilwim relatat ma' miżuri, atti, ftehimiet jew il-kondotta ta' korpi amministrattivi pubbliċi li l-effetti diretti tagħhom ikunu limitati għat-territorju tar-reġjun fejn tkun ibbażata dik il-Qorti. Għal tilwim relatat ma' ħaddiema taċ-ċivil, il-ġuriżdizzjoni dejjem taqa' f'idejn il-qorti fid-distrett territorjali fejn jinsab il-post tax-xogħol. F'każijiet oħra, il-ġuriżdizzjoni dejjem tkun — fir-rigward ta' atti tal-Istat — tal-Qorti Amministrattiva Reġjonali tal-Lazio (li għandha l-kwartieri ġenerali tagħha f'Ruma) u — fir-rigward tal-atti ta' entitajiet pubbliċi soprareġjonali — mal-Qorti Amministrattiva Reġjonali tar-Reġjun li għandhom il-kwartieri ġenerali tagħhom fih.
Il-qrati fiskali. Il-qrati fiskali provinċjali għandhom ġuriżdizzjoni fuq l-ilmenti kollha mressqa kontra l-awtoritajiet tat-taxxa u l-kolletturi tat-taxxa bbażati fid-distrett tagħhom. Jekk jitressaq ilment kontra xi dipartimenti tal-Uffiċċju tad-Dħul (*Agenzia delle Entrate*) li jkollhom ġuriżdizzjoni fuq l-Italja kollha jew parti minnha, il-ġuriżdizzjoni tkun tal-qorti fiskali provinċjali li l-uffiċċju inkarigat bid-dmirijiet stabbiliti fir-rapport ikkontestat huwa bbażat fid-distrett tagħha.

Ħoloq relatati

► *Il-Kostituzzjoni Taljana* (EN)
https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf
► *Il-Liġijiet u l-Kodiċijiet Taljani* (IT)
https://www.normattiva.it/?language=en
►Il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili Taljan (IT)
http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile
►Il-Kodiċi tal-Ġustizzja Amministrattiva (EN)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf
►Code de justice administrative (FR)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf
► Italienische Verwaltungsprozessordnung (DE)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf
► Is-sistema ġudizzjarja Taljana (EN)
https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_bcrumb=
► Il-Kodiċi ta' Proċedura tat-Taxxa (IT)
http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7bECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7d
► Il-Ministeru tal-Ġustizzja (IT)
https://www.giustizia.it/giustizia

L-aħħar aġġornament: 06/12/2023

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oriġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.